

Examenul național de bacalaureat 2022
Proba E. d)
Filosofie

Varianta 5

Profilul umanist din filiera teoretică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar.

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

I TÉTEL

(30 pont)

Írja a vizsgalpra a helyes válasz betűjelét! Egyetlen helyes válaszlehetőség van.

1. Az alábbi kérdések közül az élet értelmére vonatkozik:
 - a. Mi a különbség jó és rossz között?
 - b. Hogyan védjük meg társadalmi és politikai szabadságunkat?
 - c. Az életet érdemes élni?
 - d. Hogyan lehet csökkenteni a társadalmi egyenlőtlenségeket?
2. A jó és rossz alapkategóriái a:
 - a. politikafilozófiának
 - b. erkölcsfilozófiának
 - c. analitikus filozófiának
 - d. kritikai filozófiának
3. A határhelyzeteket, amelyekből erkölcsi dilemmák származnak, elemzi:
 - a. a deontologikus etika
 - b. a hedonista etika
 - c. az alkalmazott etika
 - d. a teleologikus etika
4. A szabadság és a kényszer:
 - a. egymástól független fogalmak
 - b. egymással összefüggő fogalmak
 - c. felcserélhető fogalmak
 - d. spontán fogalmak
5. John Stuart Mill állam és állampolgár közötti viszonyára vonatkozó egyik filozófiai gondolata:
 - a. az egyéni szabadság maximalizálása a politikai hatalom kényszereinek minimalizálásával
 - b. az emberi identitás a teljesen szabadon meghozott döntések révén alakul ki
 - c. a törvények az általános akaratot fejezik ki
 - d. a társadalom az egyének közötti szabad megállapodás eredménye
6. A jogkategória, amelyhez egy demokratikus társadalomban a tulajdonhoz való jog sorolható:
 - a. politikai
 - b. pozitív
 - c. elidegeníthetlenség
 - d. kulturális
7. Az alábbi kijelentések közül, amelyik helyesnek számít a racionalista filozófiában:
 - a. csak az értelem adhatja meg egy vélemény legitimitását
 - b. a tapasztalat az igaz vélemények forrása
 - c. az a posteriori ítéletek az igazság forrásai
 - d. az apriori ismeretek a tapasztalattól származnak

8. „Egy vélemény akkor lesz igaz, ha koherens egy már elfogadott véleményrendszerrel” nem más mint:
- a falszifikáció egyik meghatározása
 - egy igazságkritérium
 - egy világos és egyértelmű ismeret
 - egy erkölcselmélet
9. Kant kategorikus imperatívusza szerint az ember:
- önmagában cél
 - mások erkölcsiségétől meghatározott cél
 - a boldogság elérésének eszköze
 - értékteremtő lény
10. Az a jog, amelyre „Az emberek szabadnak születtek” kifejezés utal:
- pozitív
 - kulturális
 - természet
 - másodlagos jog

II. TÉTEL **(30 pont)**

A. A baloldali oszlopban a kanti ismeretelmélet sajátos fogalmai vannak felsorolva, a jobb oldali oszlopban pedig erre vonatkozó igaz állítások. Írja a vizsgalatra a baloldali oszlop betűinek és a jobboldali oszlop számainak helyes párosítását!

a. analitikus ítéletek	1. Ismeretbővítő ítéleteknek is nevezik, mert a predikátum révén gazdagítja az alany fogalma által képviselt információkat.
b. szintetikus ítéletek	2. Azok az ítéletek, amelyeknek forrása a tapasztalat.
c. a priori ítéletek	3. Azok az ítéletek, amelyekben a predikátum már benne van az alany fogalmában és amelyeket magyarázó ítéleteknek is nevezünk, mert predikátumuk által nem gazdagítják az alany fogalmát, csupán magyarázzák azt.
d. a posteriori ítéletek	4. Azok az ítéletek, amelyek forrása a hajlam és a kötelesség közötti kapcsolat.
	5. Minden tapasztalattól független ítéletek.

16 pont

B. Érveljen, körülbelül tíz sor terjedelemben azon tézis mellett vagy ellen, mely szerint: *egy vélemény igazsága vagy hamissága mindig valami olyantól függ, amely magán a véleményen kívüli.*

8 pont

C. Példázza a tapasztalat szerepét/jelentőségét a megismerés folyamatában!

6 pont

III. TÉTEL **(30 pont)**

A. Olvassa el figyelmesen az alábbi szövegrészt:

Emberi lényként létezni nem jelent mást, mint a közvetlentől való eltávolodást a misztériumba való helyezkedés által. A közvetlen csak azért létezik az ember számára, hogy meghaladjon.

(L. Blaga, *Geneza metaforei și sensul culturii*)

Válaszoljon az alábbi kérelmekre:

- Nevezzen meg, az adott szöveg alapján két emberi létmódot! **4 pont**
- Mutasson rá, körülbelül fél oldal terjedelemben, amelyben a fogalmakat sajátos filozófiai értelmükben használja, az *emberi természet* és a *pillanatért és biztonságért való létezés* fogalmai közötti összefüggésre! **10 pont**
- Fogalmazza meg a szövegben szereplő filozófiai felfogás időszerűségére vonatkozó véleményét! **6 pont**

B. Napjainkban azt állítják, hogy az emberek közötti különbségek ellenére, igazságos az, ha mindenkit egyformán, diszkriminálás nélkül kezelnek:

- Nevezze meg a társadalmi élet három olyan területét, ahol az egyenlőség megnyilvánulhat! **6 pont**
- Példázza annak módját, ahogy az esélyegyenlőség gyakorlatba ültethető! **4 pont**